

**PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA
W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ**

*Problematyka społeczna i polityczna
w wybranych tekstach kultury popularnej*

Prowadzący: **dr Wojciech Lewandowski**

E-mail: w.lewandowski@uw.edu.pl

Dyżur: czwartek, godz. 11.30-13.00, sala 32, Nowy Świat 69

Rok akademicki: 2013/2014

Semestr letni: 15 h

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

TERMINY SPOTKAŃ

Dni i godziny:

- **sobota, godz. 13:00-14:30, zjazdy I, IV, VIII**
- **sobota, godz. 13.00-16.15, zjazdy I, IV, VIII**
-

Miejsce: **sala 7, Bednarska 2/4**

ECTS:2

Forma zaliczenia: **zal. oc.**

ZASADY UZYSKANIA ZALICZENIA

- 1. Obecność (dopuszczalna jest 1 nieobecność na zajęciach w semestrze; każda kolejna musi być zaliczona podczas dyżuru).**
- 2. W celu uzyskania zaliczenia na ocenę niezbędna jest ponadto wysoka i wartościowa merytorycznie aktywność podczas zajęć.**

CELE

Celem zajęć jest dyskusja na temat wybranych problemów społecznych i politycznych prezentowanych w tekstach kultury popularnej. Podczas zajęć zostaną omówione wybrane problemy społeczne wraz z ich odzwierciedleniem w tekstach europejskiej i amerykańskiej kultury popularnej.

Współcześnie kultura popularna jest niezwykle istotnym pasmem transmisyjnym dla problematyki społeczno-politycznej. Z jednej strony twórcy kultury popularnej komentują bieżące wydarzenia polityczne, z drugiej treść tekstów kulturowych może być postrzegana jako czynnik inicjujący debaty na temat istotnych kwestii społecznych. Podczas zajęć analizie poddane zostaną wybrane dwudziestowieczne i współczesne teksty kultury popularnej w kontekście dyskutowanych w nich problemów społeczno-politycznych. Analizowane będą teksty literackie, filmowe, muzyczne oraz komiksowe.

**PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA
W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ**

PROGRAM ZAJĘĆ

1. ZAJĘCIA WPROWADZAJĄCE

2. PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W KULTURZE POPULARNEJ – ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Zagadnienia:

1. Podstawowe pojęcia nauk o kulturze.
2. Pojęcie kultury popularnej.
3. Kultura popularna a kultura masowa.
4. Kultura wysoka a kultura niska.
5. Polityka i społeczeństwo w kulturze popularnej – zarys problematyki.

Literatura obowiązkowa:

- Baker Charles, *Studia kulturowe. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005, r. I i II.
- Fiske John, *Zrozumieć kulturę popularną*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.
- Strinati Dominic, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1998, s. 15-21.

Literatura uzupełniająca:

- Krajewski Marek, *Kultury kultury popularnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.
- Storey John, *Studia kulturowe i badania kultury popularnej. Teorie i metody*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2003.
- Troszyński Marek, *Kultura popularna – emancypacja czy zniewolenie?*, w: *Od kontrkultury do popkultury*, red. Marian Golka, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2002, s. 59-74.

3. KOMIKSOWE OBRAZY POLITYKI I SPOŁECZEŃSTWA

Zagadnienia:

1. Komiks jako artystyczna i społeczna forma wypowiedzi.
2. Komiks wobec przemian społecznych.
3. Komiks a polityka – historia wzajemnych relacji.
4. Komiks jako narzędzie propagandy.
5. Komiks jako narzędzie buntu.

Wybrane teksty kultury:

- Dąbrowski Ryszard (scen. i rys.), *Likwidator & Zielona Gwardia*, Zin Zin Press, Poznań 2005.
- Moore Alan (scen.), Gibbons Dave (rys.), *Strażnicy*, t. 1-3, tłum. Jacek Drewnowski, Egmont Polska, Warszawa 2003-2004.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

Śledziński Michał (scen. i rys.), *Osiedle Swoboda*, Kultura Gniewu, Warszawa 2010.

Literatura podstawowa:

Czubaj Mariusz, *Biodra Elvisa Presleya. Od paleoherosów do neofanów*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007, r. 3.

Miedziński Paweł, *Ucząc bawi, bawiąc uczy, czyli o propagandowej treści peerelowskiej komiksów na przykładzie «Magazynu Opowieści Rysunkowych RELAX»*, w: *Popkomunizm. Doświadczenie komunizmu a kultura popularna*, red. Magdalena Bogusławska, Zuzanna Grębecka, Wydawnictwo Libron, Kraków 2010, s. 125-138.

Szyłak Jerzy, *Komiks*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2000.

Literatura uzupełniająca:

Czywilis Dariusz, *Komiks amerykańskiego „głównego nurtu” jako forma komentarza politycznego*, w: *Sztuki wizualne jako nośniki ideologii*, red. Marcin Lisiecki, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 215-231.

Gajewska Grażyna, *Labirynty komiksów historycznych*, „Czas fantastyki” 2007, nr 4 (13), s. 17-20.

Rusek Adam, *Od rozrywki do ideowego zaangażowania. Komiksowa rzeczywistość w Polsce w latach 1939-1945*, Biblioteka Narodowa, Warszawa 2011.

Szyłak Jerzy, *Komiks: Świat przerysowany*, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 1998.

Szyłak Jerzy, *Poetyka komiksu. Warstwa ikoniczna i językowa*, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2000.

4. ALIENACJA I BUNT JEDNOSTKI

Zagadnienia:

1. Pojęcia alienacji oraz buntu.
2. O zniewoleniu jednostki we współczesnym społeczeństwie w tekstach Rogera Watersa.
3. Jednostka a totalitaryzm – anatomia sprzeciwu w powieści graficznej *V jak Vendetta* Alana Moore’a i Davida Lloyd’a.

Wybrane teksty kultury:

Moore Alan (scen.), Lloyd David (rys.), *V jak Vendetta*, t. 1-2, tłum. Jacek Malczewski, Wydawnictwo POST, Kraków 2003.

Waters Roger [Pink Floyd], *Antologia tekstów i przekładów 1968-1972*, przeł. Lesław Haliński, Tomasz Szmajter, In Rock, Poznań 2002, zwłaszcza s. 103-118, 139-218; 337-382.

Literatura obowiązkowa:

Korzeniowski Krzysztof, *Alienacja polityczna. Pojęcie i metoda pomiaru*, „Studia Psychologiczne” 2009, t. 47, nr 1-2, s. 33-44.

Weiss Wiesław, *O krowach, świniach, robakach oraz wszystkich utworach Pink Floyd*, In Rock, Poznań 2006, s. 100-113, 124-161.

Weiss Wiesław, *Gry wojenne. O wszystkich solowych utworach Rogera Watersa*, In Rock, Poznań 2002, s. 82-99.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

Literatura uzupełniająca:

- Baker Bill, *Alan Moore. Wywiady*, Milgram & Viral, Wrocław 2011
- Lewandowski Wojciech, *The Dark Side of Walden*, „The Americanist. Warsaw Journal for the Study of United States” 2007/2008, Vol. XXIV, s. 117-132.
- Morreall John, *The Justifiability of Violent Civil Disobedience*, „Canadian Journal of Philosophy” 1976, Vol. 6, No. 1, s. 35-47.
- Postman Neil, *Zabawić się na śmierć. Dyskurs publiczny w epoce show-businessu*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2006.
- Sztuka i polityka. Muzyka popularna*, red. Marek Jeziński, Łukasz Wojtkowski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012.

5. PROBLEMATYKA WOJENNA W KULTURZE POPULARNEJ

Zagadnienia:

1. Wojna jako motyw w kulturze popularnej.
2. Filmowe portrety wojny.
3. Wojna w komiksowych kadrach.
4. Wojenna trauma w twórczości Rogera Watersa.
5. Wojna z terroryzmem w współczesnej kulturze (serial *24 godziny*).

Wybrane teksty kultury:

- Ennis Garth (scen.), Snejberg Peter (rys.), *Drogi Billy*, tłum. Grzegorz Ciecieląg, Mucha Comics, Warszawa 2010
- O jeden most za daleko*, tytuł oryg. *A Bridge Too Far*, rok produkcji 1977, scen. William Goldman na podstawie powieści Corneliusa Ryana, reż. Richard Attenborough, obsada: Sean Connery, Gene Hackman, Robert Redford, Anthony Hopkins.
- Szeregowiec Ryan*, tytuł oryg. *Saving Private Ryan*, rok produkcji 1998, scen. Robert Rodat, reż. Steven Spielberg, obsada: Tom Hanks, Matt Damon, Tom Sizemore.
- Vaughan Brian K. (scen.), Henrichon Niko (rys.), *Lwy z Bagdadu*, tłum. Tomasz Sidorkiewicz, Mucha Comics, Warszawa 2008.
- Waters Roger [Pink Floyd], *Antologia tekstów i przekładów 1968-1972*, przeł. Lesław Haliński, Tomasz Szmajter, In Rock, Poznań 2002, zwłaszcza s. 219-243.
- Yslaire Bernard (scen. i rys.), *Niebo nad Brukselą*, przeł. Maria Mosiewicz, Egmont Polska, Warszawa 2009.

Literatura podstawowa:

- Jarecka Urszula, *Nikczemny wojownik na słusznej wojnie. Wybrane aspekty obrazu wojny w mediach wizualnych*, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2009.
- Weiss Wiesław, *O krowach, świniach, robakach oraz wszystkich utworach Pink Floyd*, In Rock, Poznań 2006, s. 162-169..

Literatura uzupełniająca:

- Barber Benjamin R., *Imperium strachu. Wojna, terroryzm i demokracja*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2005

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

Toffler Alvin, Toffler Heidi, *Wojna i antywojna. Jak przetrwać na progu XXI wieku?*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2006.

Walzer Michael, *Spór o wojnę*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2006.

Wiśniewski Mateusz, *Ultra-przemoc w rytmie Gospel*, „Ziniol. Kwartalnik kultury komiksowej” 2008, nr 6, wrzesień, s.102-108.

6. UKRYTA RZECZYWISTOŚĆ. TEORIE SPISKOWE W KULTURZE POPULARNEJ

Zagadnienia:

1. Teorie spiskowe – natura zjawiska
2. Monarchia zbrukana krwią – spiskowa teoria tożsamości Kuby Rozpruwacza.
3. Zakłamaną historią chrześcijaństwa – rozważania wokół *Kodu Leonarda Da Vinci*.
4. Z rządowego Archiwum X: JFK i UFO.
5. Popularność teorii spiskowych we współczesnej kulturze.

Wybrane teksty kultury:

Brown Dan, *Kod Leonarda Da Vinci*, przeł. Krzysztof Mazurek, Świat Książki, Warszawa 2004.

Moore Alan (scen.), Campbell Eddie (rys.), *Prosto z piekła. Melodramat w szesnastu częściach*, tłum. Michał Chaciński, Marek Cieślik, Timof i cisi współpracownicy, Warszawa 2008.

Z Archiwum X, serial TV, tytuł oryg. *The X-Files*, rok produkcji 1993-2002, twórca: Chris Carter, obsada: David Duchovny, Gillian Anderson, William B. Davis.

Literatura obowiązkowa:

Castillón Juan Carlos, *Panowie świata. Dzieje teorii spiskowych*, przeł. Joanna Partyka, Prószyński i S-ka Warszawa 2007.

Literatura uzupełniająca:

Begg Paul, *Kuba Rozpruwacz. Historia kompletna*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2010.

Korzeniowski Krzysztof, *Demokracja a myślenie spiskowe. O zmienności paranoi politycznej w Polsce*, w: *Między przeszłością a przyszłością. Szkice z psychologii politycznej*, red. Urszula Jakubowska, Krystyna Skarżyńska, Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN, Warszawa 2009, s. 95-116.

Korzeniowski Krzysztof, *O dwóch psychologicznych przesłankach myślenia spiskowego. Alienacja czy autorytaryzm*, „Psychologia społeczna” 2009, t. 4, nr 3 (11), s. 144-154.

Witek Piotr, *Spiskowa interpretacja dziejów jako narracyjna gra kulturowa*, „Kultura i Historia” 2002, nr 2, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/95>.

7. POPKOMUNIZM. O POPULARNOŚCI PRL WE WSPÓŁCZESNEJ KULTURZE POPULARNEJ

Zagadnienia:

1. Kultura PRL – pomiędzy kultem a zapomnieniem.
2. Fenomen popularności wybranych tekstów kultury popularnej lat 1945-1989.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

3. Moda na PRL – analiza zjawiska.

Wybrane teksty kultury:

Hans Kloss. Stawka większa niż śmierć, rok produkcji 2012, scen. Władysław Pasikowski, Przemysław Woś, reż. Patryk Vega, obsada: Stanisław Mikulski, Emil Karewicz, Tomasz Kot.

Rejs, rok produkcji 1970, scen. Janusz Głowacki, Marek Piwowski, Jerzy Karaszewicz, reż. Marek Piwowski, obsada: Stanisław Tym, Zdzisław Maklakiewicz, Jan Himilbach.

Stawka większa niż życie, serial TV, rok produkcji 1967-1968, scen. Andrzej Zbych, reż. Andrzej Konic, Janusz Morgenstern, obsada: Stanisław Mikulski, Emil Karewicz, Bronisław Pawlik.

Zbych Andrzej (scen.), Wiśniewski Mieczysław (rys.), *Kapitan Kloss*, z. 1-20, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2002.

Literatura obowiązkowa:

Popkomunizm. Doświadczenie komunizmu a kultura popularna, red. Magdalena Bogusławska, Zuzanna Grębecka, Wydawnictwo Libron, Kraków 2010.

Literatura uzupełniająca:

Krajewski Marek, *Kultury kultury popularnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003.

Toeplitz Krzysztof Teodor, *Mieszkańcy masowej wyobraźni*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1970, s. 158-172

Koziczyński B., *333 popkulturowe rzeczy... PRL. Jakość pierwsza*, Wydawnictwo Vesper, Czerwonak 2009.

8. KULTURA POPULARNA A ŚWIAT POLITYKI. POLITYCZNY CELEBRYTYZM

Zagadnienia:

1. Kultura a polityka – krótka historia wzajemnych relacji.
2. Celebrytyzm – kulturowe uwarunkowania zjawiska.
3. Polityk jako celebryta.
4. Tony Blair – polityczny celebryta czy mąż stanu?

Wybrane teksty kultury:

Harris Robert, *Ghostwriter*, przeł. Piotr Amsterdamski, Wydawnictwo Albatros, Warszawa 2009.

To właśnie miłość, tytuł oryg. *Love Actually*, rok produkcji 2003, scen. i reż. Richard Curtis, obsada: Hugh Grant, Martine McCutcheon, Nina Sosanya, Billy Bob Thornton.

Literatura obowiązkowa:

Annusewicz Olgierd, *Celebrytyzacja polityczna*, „Studia politologiczne” 2011, vol. 20, s. 268-278.

Lewandowski Wojciech, *Pudel, mąż agentki i niedoszły zbawca Brytanii. Obraz Tony’ego Blaira w wybranych tekstach kultury popularnej*, w: *Era Blaira i Browna. Wybrane problemy polityczne rządów Partii Pracy w Zjednoczonym Królestwie 1997-2010*, red. Franciszek Gołębski, Przemysław Biskup, Małgorzata Kaczorowska, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2010, s. 67-79.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

Literatura uzupełniająca:

- Olczyk Tomasz, *Teoria i praktyka celebrytyzacji politycznej. Celebryci polityczni w internetowych serwisach plotkarskich*, „Środkowoeuropejskie studia polityczne” 2013, nr 1, s. 71-90.
- Piontek Dorota, *Komunikowanie polityczne i kultura popularna. Tabloidyżacja informacji o polityce*, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań 2011.
- Postman Neil, *Zabawić się na śmierć. Dyskurs publiczny w epoce show-businessu*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza, Warszawa 2006.
- Zoonen L. van, *A Day at the Zoo: Political Communication, Pigs and Popular Culture*, „Media Culture & Society”, 1998, Vol. 20, No. 2, s.
- Zoonen Liesbet van, *Imagining the Fan Democracy*, „European Journal of Communication” 2004, Vol. 19, No. 1, s. 39-52.

PROBLEMATYKA SPOŁECZNA I POLITYCZNA W WYBRANYCH TEKSTACH KULTURY POPULARNEJ

PROWADZĄCY

Adiunkt w Instytucie Europeistyki na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Współzałożyciel i sekretarz Grupy Brytyjskich Studiów Społeczno-Politycznych BRITANNIA. Wykładowca w Ośrodku Studiów Amerykańskich UW. Stypendysta programu Marie Curie w Sussex European Institute, University of Sussex. Prezenter muzyczny w Radio Bemowo FM (audycja: „Art.Rockowy Świat”).

Zainteresowania badawcze

- Kulturowe odczytania procesów społecznych i politycznych;
- Kultura brytyjska i amerykańska (szczególnie: komiks, rock progresywny, kontrkultura lat 60-tych, literatura grozy);
- Historia myśli politycznej: amerykański transcendentalizm, anarchizm; etyka a polityka;
- Relacje transatlantyckie: kulturalne i polityczne.

Wybrane publikacje

Soft Power jako narzędzie geopolityki. Znaczenie kultury popularnej, w: *Polityka zagraniczna państw Europy Środkowej i Wschodniej na przełomie XX i XXI wieku. Ujęcie geopolityczne*, red. Józef Tymanowski, Wydawnictwo Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, Warszawa 2013, s. 59-69.

Scotsmen versus Englishmen: Ancient Antagonisms as Depicted in a Comic Book, w: *Facets of Scottish Identity*, red. Aniela Korzeniowska, Izabela Szymańska, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2013, s. 145-152.

Kultura brytyjska, w: *System polityczny Zjednoczonego Królestwa*, red. Przemysław Biskup, Małgorzata Kaczorowska, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012, s. 109-129.

Wolność i samotność. Myśl społeczno-polityczna amerykańskiego transcendentalizmu, Wydawnictwo Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, Warszawa 2011.

redakcja naukowa *Polityka brytyjska po wyborach parlamentarnych 2010. Analiza wybranych problemów*, wraz z Franciszkiem Gołębskim, Przemysławem Biskupem, Małgorzatą Kaczorowską, Oficyna Wydawnicza ASPRA- JR, Warszawa 2011.

Pudel, mąż agentki i niedoszły zbawca Brytanii. Obraz Tony’ego Blaira w wybranych tekstach kultury popularnej, w: *Era Blaira i Browna. Wybrane problemy polityczne rządów Partii Pracy w Zjednoczonym Królestwie 1997-2010*, red. Franciszek Gołębski, Przemysław Biskup, Małgorzata Kaczorowska, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2010, s. 67-79.

Poleganie na sobie i obywatelskie nieposłuszeństwo jako formy odpowiedzialności w myśli politycznej amerykańskiego transcendentalizmu, „Civitas Hominibus. Rocznik filozoficzno-polityczny” 2009, Vol. 1 (4), s. 17-30.

The Dark Side of Walden, „The Americanist. Warsaw Journal for the Study of United States” 2007/2008, Vol. XXIV: American Popular Culture as Import and Export, s. 117-132.